

se mai aflau veterani de-ai lui Mihai Viteazul. În drum spre Giurgiu el putea să audă « nu numai trîmbișași și toboșari sunînd din pădurile vecine, dar și cobzari și cîntăreți, care ziceau romînește cîntece bătrînești cît îi lua gura »¹³. Alte mărturii le vom găsi mai tîrziu în *Istoria Țării Romînești*, în care Stolnicul Constantin Cantacuzino amintește de « cîntecele care le vestesc de vitejii ori de alte fapte ale domnilor și ale altor vrednici oameni ce au lucrat, care după la lăutari și după la alții cîntători auzim »¹⁴ și în *Letopiseșul Țării Moldovei*, în care Ion Neculce ne dă « o samă de cuvinte ce sînt auzite din om în om, de oameni vechi și bătrîni și în letopisește nu sînt scrise »¹⁵.

Cronicarul polonez Martin Strykowski aflîndu-se către sfîrșitul secolului al XVI-lea în Moldova, susține că circulau foarte multe balade, mai ales despre Ștefan cel Mare. Strykowski reproduce chiar un fragment dintr-o astfel de baladă¹⁶.

Atît din « O samă de cuvinte », care nu sînt altceva decît povestirea unor legende și balade auzite de la « oameni vechi și bătrîni », cît și din afirmațiile cronicarului polonez, aflăm că folclorul romînesc (deci și balada) a fost mult mai bogat. Au existat, probabil, balade care înfățișau și perioade mult mai vechi din trecutul poporului romîn, însă care nefiind culese s-au transformat atît de mult, încît nu se mai simte influența perioadei istorice în care au fost create, sau pur și simplu au pierit.

Baladele populare romînești care s-au păstrat pînă în zilele noastre aparțin unei etape mai noi a feudalismului — începînd din secolul al XV-lea — spre deosebire de biline, a căror tematică se referă la o epocă mult mai veche, epoca de început a feudalismului. Acest lucru va condiționa existența multor deosebiri atît în conținutul cît și în forma eposului celor două popoare.

* * *

Mai toate bilinele sînt grupate în jurul cetăților Kievului și Novgorodului, alcătuiind astfel două mari cicluri. Ele sînt legate de numele cneazului Vladimir, personalitate de seamă din viața statului rus vechi, în jurul căruia s-au adunat bogatirii, apărătorii Rusiei. Majoritatea bilinelor au un caracter eroic, cele cu caracter social alcătuiind un număr mai restrîns. Din punct de vedere al tematicii și al conținutului de idei, în biline și în baladele populare romînești există multe elemente asemănătoare; este domeniul în care eposul celor două popoare se apropie mai mult.

Tema dominantă, atît a bilinelor, cît și a baladelor romînești, este tema apărării patriei. În biline așa-zisa « temă tătară » ocupă un loc foarte mare. În secolul al XIII-lea (1227—1237), în urma năvălirii tătarilor, apar biline noi avînd ca temă principală lupta împotriva acestor cötropitori. Acum, vechile biline existente, se schimbă incluzînd noi evenimente, noi fapte istorice¹⁷. Forța tătarilor a fost așa de mare, iar năvălirea lor atît de neașteptată încît în imaginația poporului tătarilor s-au transformat în ființe cu puteri supranaturale.

¹³ *Ibidem*, p. 27.

¹⁴ Stolnicul C. Cantacuzino, *Opere*, București, 1910, p. 108.

¹⁵ Ion Neculce, *Letopiseșul Țării Moldovei*, ESPLA, 1956, p. 105.

¹⁶ Vezi *Молдавский фольклор*, Moscova, 1953, p. 15.

¹⁷ Vezi *Русское народное поэтическое творчество*, vol. I, Moscova, 1953, p. 265.